

УДК 070.1:355.1-055.2](477)(043.2)

*Борищук В. В., здобувач вищої освіти;
Стеблина Н. О., д-р політ. наук, професор,
професор кафедри журналістики та соціальних комунікацій,
Донецький національний університет імені Василя Стуса*

ВЖИВАННЯ ФЕМІНІТИВІВ В РЕГІОНАЛЬНИХ МЕДІА УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВИСВІТЛЕННЯ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РФ

Ключові слова: фемінітиви, регіональні ЗМІ, військова сфера, українська мова.

Вступ. У сучасному світі, коли гендерна рівність визнається важливим аспектом суспільного розвитку, важливо аналізувати проблематику фемінітивів, зосереджуючи увагу на їх використанні в українській мові, зокрема в масмедіа. Вони виступають одними з основних джерел інформації, звідки люди отримують інформацію, а отже, дізнаються про нові слова та їх форми. Сьогодні фемінітиви активно входять у різні сфери. За період російсько-українського конфлікту, зокрема під час повномасштабного вторгнення, жінки стали активніше включатися у військову діяльність та відзначатися своєю професійною вагою в цій галузі. З метою глибокого розуміння та об'єктивного аналізу ситуації, пов'язаної з фемінітивами в контексті військових подій, вирішили провести дослідження та ретельно проаналізувати використання фемінітивів у матеріалах регіональних українських інтернет-ЗМІ, які розповідають про жінок-військовослужбовців або згадують їх через посади й звання, коли інформують про перебіг воєнних операцій.

Метою нашого дослідження було проаналізувати рівень використання фемінітивів у регіональних медіа України під час висвітлення повномасштабного вторгнення РФ і простежити динаміку змін (2022–2023). **Об'єктом** дослідження є журналістські матеріали інтернет-видань з 24 областей України (лише підконтрольних Україні територій). У кожній області в моніторинг потрапило 4 медіа, які діють на рівні області та обласного центру.

Як за жовтень 2022, так і за жовтень 2023 року на сторінках медіа можна прочитати в середньому лише від 2 до 6 новин, основним сюжетом яких є війна та воєнна ситуація в Україні, де згадуються жінки різних професій або посад воєнної справи. Незважаючи на доволі велику кількість новин за жовтень в різних областях країни, журналісти вкрай рідко пишуть матеріали про жінок на війні чи згадують жінок-експерток, які пов'язані з воєнною ситуацією в країні, а тому і використання фемінітивів воєнної тематики вкрай мале, що не дає змоги на постійній основі використовувати їх у журналістських текстах.

Частота використання фемінітивів військової сфери в журналістських текстах регіональних медіа (у %)

Джерело: Дані на основі проаналізованих регіональних онлайн-ЗМІ України за жовтень 2022 та 2023 років.

Рисунок 1 – Частота використання фемінітивів військової сфери в журналістських текстах регіональних медіа

Серед усіх матеріалів військової тематики, де згадуються професії та посади жінок, використання фемінітивів все одно залишається мовною проблемою регіональних медіа, які з різних причин можуть уникати їх вживання чи просто не бачать у цьому потреби. Найчастіше фемінітиви використовують онлайн-ЗМІ західних областей України та в Київській (55–65%), трохи менше центральних областей (45–55%), а найменше ними послуговуються медіа східних та південних областей (35–45%) (рис. 1). Схожа тенденція була і попереднього року. У більшості областей показник частоти використання збільшився, проте в кількох областях (Рівненська, Житомирська, Хмельницька, Донецька, Луганська, Сумська, Чернігівська) він дещо зменшився.

На основі усіх проаналізованих онлайн-видань областей України вдалося виокремити найпопулярніші фемінітиви військової тематики, що використовувалися журналістами у своїх матеріалах за жовтень 2022 та 2023 років (рис. 2). Серед них – військовослужбовиця (125 разів), заступниця Міноборони України (96), речниця (Сил оборони) (84), офіцерка (44), медикіння (військового госпіталю) (33), солдатка (23), розвідниця (19), артилеристка (11), десантниця (8), навідниця (6). Також згадувалися і такі професії: генералка, командирка, танкістка, пілотеса, співробітниця військового підрозділу.

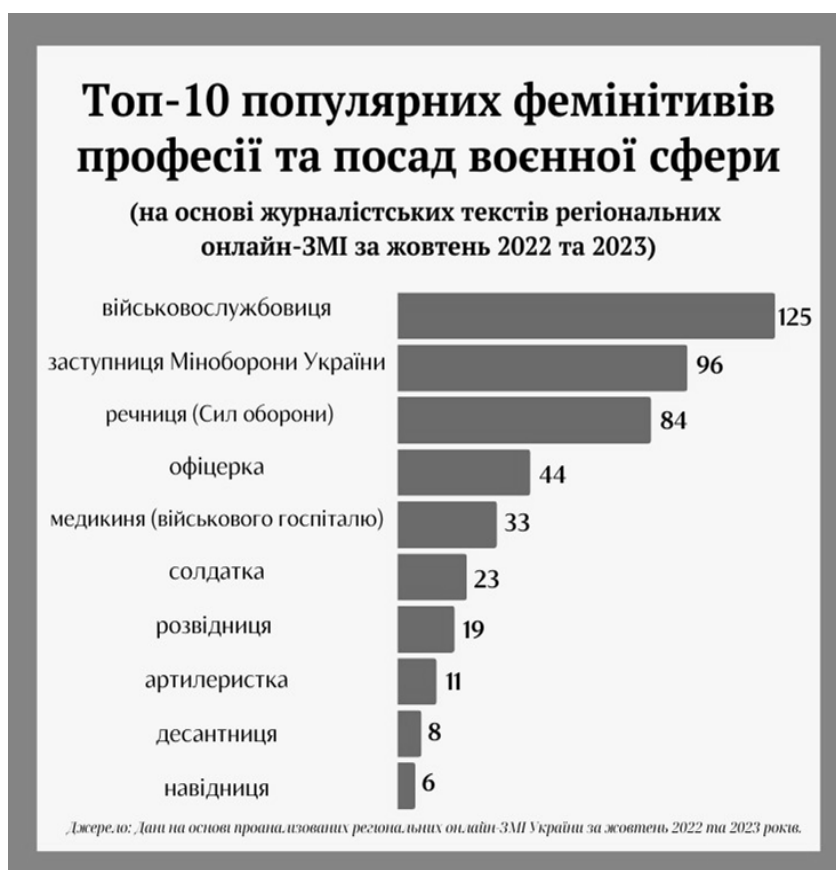

Рисунок 2 – ТОП-10 популярних фемінітивів професії та посад воєнної сфери

Висновки

Можемо підсумувати, що фемінітиви, зокрема воєнної тематики, не мають широкої популярності у регіональних онлайн-медіа України. Наше дослідження лише підкреслює тенденцію в ЗМІ щодо ігнорування чи небажання використовувати фемінітиви у журналістських текстах, що потребує змін. Медіа важливо враховувати, що мовна динаміка постійно змінюється, тому можливо, з часом ставлення до фемінітивів у них зазнає змін у кращий бік. Вони мають задавати тренд на формування нових граматичних та стилістичних норм, які оновлюють в українському правописі, аби суспільство частіше використовувало їх у мовленні і вони стали звичними для українців.

Список використаних джерел

1. Абетка фемінітивів. *По той бік гендеру*: вебсайт. URL: https://behindthenews.ua/spetsproiekti/po-toy-bik-genderu/abetka-feminitiviv-358/?fbclid=IwAR1siIz0VzNXJ-tntHaY5AGKNijN4bxeBfrKWYXlr7fbKMig0CJJxTg_BI (дата звернення: 01.10.2023).
2. Марутян К. К. Культура гендерно чутливої комунікації в секторі безпеки і оборони. *Наукові перспективи*. Київ: гром. наук. орг «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління». 2021. Вип. № 9(15). С. 142–152. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/472> (дата звернення: 08.10.2023).
3. Новий український правопис. Кабінет Міністрів України. Київ, 2019. 282 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/05062019-onovl-pravo.pdf> (дата звернення: 12.10.2023).